

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na dnevu pravosodja
Brdo pri Kranju, 4. november 2025

Spoštovani predsednik vrhovnega sodišča dr. Miodrag Đorđević,
spoštovana podpredsednica Ustavnega sodišča, dr. Neža Kogovšek Šalamon,
spoštovana nekdanja ministrica za pravosodje, gospa Andreja Katič,
spoštovana generalna državna tožilka, dr. Katarina Bergant,
cenjene sodnice in cenjeni sodniki, državne tožilke in tožilci, državne odvetnice in odvetniki,
kolegice in kolegi,
spoštovane gospe in gospodje.

Pred 107 leti je tedanji minister za pravosodje dr. Vladimir Ravnihar podpisal uredbo, s katero je bil slovenski jezik uveden kot uradni jezik na sodiščih. Dr. Vladimirja Ravniharja, kasneje tudi župana Ljubljane, zgodovina pomni kot človeka, ki je deloval po visokih etičnih načelih. O svoji karieri je zapisal: »Moj politični koncept je bil preprost: slovenskemu narodu priboriti mesto v mednarodnem svetu, ki mu gre kot enakopravnemu narodu med narodi civiliziranega sveta že po naravnem pravu.«

Pravo je kot kompas, ki nas vodi skozi viharje neverjetno hitrih družbenih sprememb in nam je v pomoč pri ohranjanju smeri k pravičnosti, resnici, spoštovanju človeka, njegovega dostojanstva in družbe ter okolja, ki nas obdaja. V to kot predsednica republike in pravnica trdno verjamem. Pravičnost je eden temeljev etike in morale, prava in osnovna predpostavka varstva človekovih pravic. Pravo pa ni le sistem pravil in odločb, temveč delo mnogih ljudi – sodnikov, državnih tožilcev, državnih odvetnikov, sodnih uslužbencev, strokovnih sodelavcev in vseh, ki s svojim znanjem, predanostjo in odgovornostjo vsak dan zagotavljate, da pravni sistem deluje.

V današnjem času, ko svet pretresajo številni oboroženi konflikti, ko se tudi naša družba spoprijema z nasiljem, nestrpnostjo, pa tudi neučinkovitostjo pri zagotavljanju vladavine prava, ko se resnica prepleta z manipulacijo in ko je meja med človekom in strojem čedalje bolj zabrisana, postaja vloga prava še pomembnejša. Pravo je osnovno vezivo družbe, ki ureja odnose med posamezniki, med njimi in državo, pa tudi med pravico in dolžnostjo. Toda njegova

resnična moč ni v zakonskih določbah, temveč v zaupanju ljudi vanj. Zaupanje v pravo, institucije in pravičnost je temelj, na katerem stoji ali pade pravna država.

Pravni sistem in z njim sodstvo morata zagotavljati enako obravnavo vseh ljudi pred zakonom ter pravične rešitve za nesoglasja in spore.

V zadnjih dneh smo lahko slišali veliko pripomb o neučinkovitosti sodstva pri obravnavi povratnikov. Ali imamo v Sloveniji težave s kaznovanjem posiljevalcev, je bil pred časom prispevek v enem od medijev, ki sem ga zasledila in v katerem so bili navedeni podatki iz raziskave, ki jo je leta 2021 opravila dr. Lora Briški na Inštitutu za kriminologijo. Pri pregledu sodb s področja spolne kriminalitete med letoma 2016 in 2018 je našla primere, ko so sodniki stereotipna prepričanja upoštevali kot olajševalne okoliščine. Zato tudi ob tem zagovarjam nujnost in potrebo, da se pravniki, tudi sodniki, nenehno izobražujemo, izobražujete. Tudi s tem namreč krepimo zaupanje ljudi v pravo in pravni sistem. Nihče ni vseveden, tudi sodniki ne. Če se tega zavedamo, lahko napredujemo, če se ne, ostajamo na mestu. S tem zavedanjem, prosim, glejte tudi na morebitne dodatne ukrepe, ki bodo morda sprejeti z namenom bolj učinkovite obravnave kriminalitete in drugih odklonskih ravnanj. Del odgovornosti je tudi na vas. Ali še bolje, bodite bolj učinkoviti že z uporabo obstoječe zakonodaje.

Kako sicer še krepiti ali okrepiti to zaupanje? Odgovor se, kot pogosto, skriva v preprostih resnicah. Vrniti se moramo k temeljnim družbenim vrednotam, ki so nas oblikovale in nas ohranjajo. Zaupanje in spoštovanje, poštenost, medsebojna pomoč, pripadnost in zmernost niso le načela, temveč zemljevid poti, po kateri moramo, če želimo ohraniti zaupanje v vladavino prava. Že Platon je za pravičnostjo postavil srčnost kot drugo najpomembnejšo vrednoto in poudaril, da srčnost pomeni pogum, da se zavzemamo za svoja lastna prepričanja, čeprav nas pri tem napadajo.

Vladavina prava se ne gradi le s predpisi. Gradi se v sodnih dvoranh, v pisarnah, arhivih, na tožilstvih, v državnem odvetništvu, na ministrstvu – povsod, kjer ljudje v pravosodju vsak dan opravljate odgovorne naloge, da sistem deluje pravično, strokovno in učinkovito. Gradi se vsak dan – z dejanji, odločitvami, načinom, kako ravnamo drug z drugim. Vsak posameznik lahko s svojo odgovornostjo in nekonfliktnostjo prispeva k temu, da družba napreduje v svoji odličnosti. Le če bomo vztrajali pri strokovnosti, neodvisnosti in integriteti, bomo lahko ohranili sistem ravnovesij, ki varuje demokracijo.

Pravni sistem mora vsebovati mehanizme nadzora in ravnotežja, ki preprečujejo zlorabe moči in nepravilnosti. Neodvisno sodstvo, svoboda medijev in pravica do pritožbe so pomembne sestavine tega sistema.

Kot predsednica republike vedno trdno podpiram strokovno in neodvisno delo sodnic in sodnikov, kot tudi tožilk in tožilcev ter ustrezno vrednotenje vašega dela. Le pravosodni sistem, ki je neodvisen, strokoven, pravičen in učinkovit, lahko ostane varuh vladavine prava in krepí

zaupanje ljudi. Tudi zato je nujno potrebna reforma, ki naj z resnično premišljenimi, poglobljenimi in usklajenimi spremembami krepí neodvisnost sodstva, da bo to učinkovitejše. Enakomernejša obremenitev sodnikov, večja mobilnost kadrov in hitreje odločanje sodišč so gotovo koraki v pravo smer. Veseli me, da so v državnem zboru na drugi obravnavi svežnja štirih med seboj povezanih zakonskih sprememb vendarle poslanke in poslanci dosegli soglasje tudi s sodnim svetom.

Spoštovane in spoštovani,

v zadnjih letih smo tudi pravniki pred še enim velikim izzivom – razvojem umetne inteligence in njene uporabe. Umetna inteligenca ni inteligentna v človeškem pomenu. Gre za tehnični dosežek inženirstva, ne pa kognitivnega mišljenja. Lahko je orodje napredka, lahko pa tudi vir zmede in nevarnosti. Če nima odgovora, si ga včasih preprosto izmisli. Zato je naloga prava, da ji postavi meje in pravila, da bo služila človeku, in ne obratno; da bo tehnologija dopolnjevala, ne nadomeščala modrost presoje. Če svetovni razvoj umetne inteligence ne bo upošteval tistega, kar nas dela ljudi – našo sposobnost izbirati, čutiti ter razmišljati s sočutjem, empatijo in skrbjo – tvegamo, da bomo ustvarili sisteme, ki bodo zmanjševali človečnost na raven podatkovnih točk, namesto da bi izboljševali položaj ljudi. In človečnost mora vedno biti naš cilj.

Sodnice in sodniki, tožilke in tožilci, državne odvetnice in odvetniki ter drugi zaposleni v institucijah slovenskega pravosodnega sistema in na ministrstvu za pravosodje ste varuhi zaupanja v pravosodni sistem. Vaša odgovornost je velika – ne le razsojati, braniti ali preganjati po črki zakona, temveč tudi po pravičnosti, ki varuje človekovo dostojanstvo in svobodo. Vaša presoja ljudem vrača vero, da resnica in pravica v družbi nista prazni besedi. V današnji temni čas korupcije, prodanosti, mrtvila, sleparije, bolezni, krivice, želodčarstva sije svetloba od človeka – spoštovane kolegice in kolegi verjamem, da ste tudi vi ta svetloba, če parafraziram Srečka Kosovela.

Iskrene čestitke tako funkcionarjem kot javnim uslužbencem, ki boste danes prejeli priznanja, in iskrena hvala vsem vam, ki s svojim delom vsak dan prispevate k dobrobiti in varujete tisto, kar nas kot skupnost povezuje – spoštovanje prava in pravičnosti. Če kdaj, je prav v teh časih to še kako pomembno. Zaupajte vase, presojajte in odločajte modro še naprej, a nikoli ne bodite zadovoljni, vedno ste, smo lahko še boljši.